

Fer del centre una llar (II)

Les famílies cristianes són llocs on tothom viu i es desvia per als altres. Algunes deriven que poden adormir aquesta lògica i línies d'acció per despertar-la.

29/11/2023

En una de les últimes cartes als seus fills a l'Opus Dei, sant Josepmaria reflexionava sobre la «lògica nova» de la família de Déu a la terra. Ja des dels dies d'espera a Natzaret, el Senyor havia introduït Maria i Josep en la manera de raonar i de viure

d'aquell Nen que havia d'aclaparar i de donar-ho tot, perquè no havia vingut a ser servit, sinó a servir.^[1] És la mateixa lògica que Déu vol per a tota llar cristiana:

«Mireu quin és l'ambient, on Crist neix. Tot allà ens insisteix en aquest lliurament sense condicions: Josep — una història d'esdeveniments durs, combinats amb l'alegria de ser el custodi de Jesús— posa en joc la seva honra, la continuïtat serena del seu treball, la tranquil·litat del futur; tota la seva existència és una disponibilitat ràpida per al que Déu li demana. Maria se'ns manifesta com *l'esclava del Senyor* (Lc 1, 38) que, amb el seu *fiat*, transforma tota la seva existència en una submissió al disseny diví de la salvació. I Jesús? N'hi hauria prou amb dir que el nostre Déu se'ns mostra com un nen; el Creador de totes les coses se'ns presenta als bolquers d'una petita criatura, perquè no dubtem que és

Déu veritable i Home veritable (...). Cal amarar-se d'aquesta lògica nova que Déu ha inaugurat baixant a la terra. A Betlem ningú no es reserva res. Allà no se sent parlar de la meva honra, ni del meu temps, ni del meu treball, ni de les meves idees, ni dels meus gustos, ni dels meus diners. Allà es col·loca tot al servei del grandíós joc de Déu amb la humanitat, que és la Redempció».^[2]—

La vida de família es renova i es multiplica d'acord amb aquest «grandíós joc» del servei, entès no com a *servilisme*, ni com una acumulació freda de prestacions, de *serveis...*, sinó com una disposició permanent a viure per als altres, com a instruments de la cura quotidiana de Déu. Aquesta manera de viure, que sant Josepmaria denominava de vegades «el “sa prejudici psicològic” de pensar habitualment en els altres»,^[3]— vol ser el tenor habitual de la convivència als centres de l'Obra.

I, gràcies a Déu, és això el que —de moltes maneres— perceben tantes persones que els freqüenten: la disposició que porta a fer la vida agradable als altres; a dedicar-los temps i escolta, tot i que potser ens corren pressa coses pendents; a ajudar-los a resoldre un problema; a demanar perdó quan és necessari; a avançar-se amb un somriure; a tirar endavant un encàrrec d'una altra persona que està cansada o arriba tard..., i tantes altres oportunitats que la convivència ens presenta dia a dia.

Tanmateix, com pot passar a qualsevol família, la vida diària exerceix de vegades un cert efecte d'erosió; i, amb el temps, es poden arrelar altres dinàmiques a la casa o al nostre caràcter. Sense ànim d'exhaustivitat, les podem resumir en quatre derives, en les quals poden aparèixer de vegades plantejaments excessivament centrats en el

funcionament de la casa, en detriment de les persones que l'habiten, o el que podríem denominar «equívocs relacionals»: conflictes que sorgeixen de plantejaments equivocats sobre la convivència. Sens dubte, el que es descriu a continuació no són situacions que es produeixin, per dir-ho així, de manera *químicament pura*; són més aviat tendències que es poden introduir gradualment, potser barrejades entre si, i que mostren com la debilitat humana tendeix a fondre's amb les coses més valuoses i estimades. Una reflexió breu sobre les unes i les altres ens permetrà identificar «els xacals, els xacals menudets, que destrossen les vinyes» (Ct 2, 15). Quedarà així delineada, per contrast, la «lògica» que Déu vol per a les llars, i concretament per als centres de l'Obra.

Eficaç, però fred

Les dues primeres derives que poden entelar la veritable lògica del servei se situen en l'àmbit de l'aspecte *funcional*. Si pensem en dos termes dels quals sant Josepmaria se servia sovint per caracteritzar l'Obra —«família, i ahora milícia»—^[4] el risc aquí seria el d'una certa descompensació, per la qual la «milícia» tendiria a eclipsar la família i donaria lloc a llars eficaces, però amb poca escalfor, o potser amb tensions o ferides més o menys soterrades.

Una primera deriva en aquest sentit és la que podríem denominar lògica de la *sinergia*. Aquesta lògica està en part lligada al desenvolupament de la societat en les últimes dècades, que ha implicat, com a revers de tants serveis i possibilitats, una infinitat de tasques i fronts als quals cal atendre: factures, gestions administratives, missatges... El resultat és que fàcilment podem

passar les hores corrent darrere dels esdeveniments i les gestions. I de la mateixa manera que en una família qualsevol de vegades passa que, a força d'estar pendants de la feina, de la casa, dels fills i de tot el que cal fer per ells, marit i dona poden acabar descuidant l'amistat matrimonial (la seva intimitat, el seu afecte mutu...), també en un centre, amb més motiu quan s'hi atenen diversos tipus de labors apostòliques, podria passar que els uns i els altres acabin tenint entre si un tracte que s'apropi més a l'aspecte funcional, gairebé limitat a les «coses de les quals cal ocupar-se».

[5]

El centre tendiria llavors a funcionar amb sinergia (*syn – ergon*, unió d'acció), però amb carències de simpatia importants (*syn – pathos*, unió de sentiment). Cadascú faria els seus encàrrecs, les seves tasques, el seu pla de vida; la casa funcionaria com un mecanisme de precisió —

cada cosa seria al seu lloc, cada persona fent les seves tasques...—, però hi faltaria la capacitat de simpatitzar, de *sentir amb* els altres: passar-ho bé amb ells, patir amb ells. Sant Josepmaria advertia d'aquest risc amb paraules fortes: «El dia que visquem com a estranys o com a indiferents, haurem matat l'Opus Dei».^[6] A més, com passa a un simple nivell humà a qualsevol organització, la falta de simpatia entre els uns i els altres acabaria perjudicant o bloquejant fins i tot la sinergia.

Una segona deriva la podríem denominar lògica de l'ordre. També aquí hi ha l'analogia amb qualsevol llar de família, en la qual un cònjuge o l'altre atorga una importància potser excessiva al fet que les coses siguin «com han de ser»: l'horari, l'ordre material, els encàrrecs dels uns i dels altres... Per descomptat, tota llar necessita certes pautes per no ofegar-se en el caos, però de

vegades es poden allotjar unes expectatives desmesurades sobre una llar ideal, una manera de fer les coses que se suposa que és la correcta i que s'hauria de seguir a qualsevol preu, de vegades fins i tot a costa de la pau familiar. I, tanmateix, l'experiència de tantes famílies mostra com, quan hi ha una hipertròfia de regles i no s'atén a cuidar les relacions entre pares i fills, es genera espontàniament frustració, o rebel·lia, per part dels fills. A això, entre altres coses, es referia sant Pau quan escrivia: «I vosaltres, pares, no amoïneu els vostres fills, que no es desanimin» (*Col 3, 21*).

Aquestes maneres de veure i de fer podrien ser igual de problemàtiques en el cas d'un centre. D'una banda, perquè les persones que hi conviuen són adultes, cadascuna amb la seva llibertat i la seva responsabilitat; d'altra banda, perquè el centre, sent una iniciativa apostòlica cridada a

«funcionar» i una casa oberta a tothom, és també la llar de les persones que l'habiten, i cal que aquestes la puguin sentir com a tal, i no com una mera prolongació de la seva vida professional. Respecte d'una llar de família convencional, un centre de l'Obra té la peculiaritat que llar i treball hi coexisteixen en permanència; i també que les persones que s'ocupen d'aquestes tasques apostòliques hi són perquè els dona la gana. Això, que és la raó més sobrenatural^[8] i, per tant, més radical, ha de ser també principi de tacte i sensibilitat. «Per ser molt espirituals, molt sobrenaturals — ensenyava sant Josepmaria—, cal ser molt humans, esforçar-se per tenir un sentit entranyablement humà de la vida».^[9]

En vista d'aquests elements, es poden entendre els problemes de posar massa èmfasi sobre criteris, pautes, objectius, etc. El pas del temps acaba

posant de manifest els inconvenients d'aquesta lògica. El més obvi és que qui centra el focus de manera exclusiva o principalment en «el que es preveu», pot confondre la importància dels mitjans amb la de les finalitats, i acaba limitant la llibertat dels altres en qüestions que podrien admetre plantejaments diferents.^[10] Un altre inconvenient és que, si no s'aconsegueix harmonitzar el que s'entén que «hauria de ser» amb l'espontaneïtat que ha de caracteritzar la vida d'una família, l'ambient es pot enrarir i tensar. I, en fi, hi ha el fet que qui se centra a tenir sota control la situació, sempre obté victòries fràgils: en la seva prioritització de l'eficàcia potser no està aconseguint veritablement guanyar-se'n els cors i ajudar-los a créixer en llibertat.^[11] Qui aspira fonamentalment a controlar la situació s'esgota fàcilment, i pot esgotar els altres, que es poden sentir

poc protagonistes de la construcció d'aquella llar.

Equívocs relacionals

Unes altres dues derives que es poden introduir en la vida de la llar es podrien definir com a equívocs o «curtcircuits» relacionals. Com les anteriors, tenen les seves analogies en la vida d'algunes famílies, i es caracteritzen per produir certa insatisfacció de fons en qui es veu embussat per aquests equívocs. Un personatge de les paràboles del Senyor personifica aquesta mena de situacions. És el fill gran que retreu al seu pare una sèrie de greuges comparatius amb el seu germà, i que acaba necessitant sentir aquestes paraules: «Fill, tu sempre ets amb mi, i tot el que és meu és teu» (Lc 15, 31).

La primera d'aquestes derives es podria denominar lògica del *mèrit*. És la de qui externament pot estar ple d'atencions amb els uns i els

altres, i d'una gran capacitat de sacrifici per ocupar-se de coses de la casa i de les persones que l'habiten. Però actua, en general de manera inconscient, des de l'expectativa que es guanyarà l'afecte dels altres com a contraprestació als seus esforços. Aquesta lògica, que s'aplica raonablement a molts àmbits de la vida, no funciona en una família, perquè no respon a la realitat. Aquí som al terreny de la gratuïtat: som família, i té poc sentit voler reunir mèrits perquè ens estimin.

Per descomptat, qui sent la família com a pròpia es desvia per aquesta; però sense exigir contraprestacions afectives, com no les exigeix un pare o una mare per estimar els seus fills (al contrari, i contra tota previsió, troben la felicitat en aquest desviure's). Certament, de vegades podrem trobar a faltar certa consideració pels nostres esforços; però si habitualment pensem que ens

han de correspondre pel que fem, la nostra mirada es pot tornar autoreferencial: com la del fill gran de la paràbola, que viu a la llar del pare, però no la sent realment seva. Aquest fill conjuga sol les persones del singular —jo, tu, ell—, des del retret i el greuge comparatiu, i oblida el *nosaltres*, que és el terreny cap al qual el pare el voldria atreure. Amb el temps, la seva lògica revela una insatisfacció profunda; es compara i vigila la llibertat dels altres (la del pare, la del germà), als quals jutja, perquè donen o perquè reben el que, segons el seu parer, no es mereixen (cf. *Lc* 15, 29-32). D'aquesta manera, el que apareix als seus ulls com una reivindicació justa és en realitat zel amarg, orgull ferit.

Finalment, hi ha una deriva que podríem denominar lògica del *sentiment*, en la qual el criteri de valoració de la vida en família se centraria en les mateixes sensacions:

com em fa sentir la vida en família? M'hi sento bé? Sens dubte, aquestes són preguntes a les quals convé fer atenció; els uns i els altres haurien d'estar igual d'atents a detectar què millora el clima de la casa com què hi podria estar generant malestar. Tanmateix, tot i que el *benestar emocional* és un indicador important, no es pot convertir en el criteri principal, la motivació fonamental per col·laborar en la construcció de la llar.

Si aquesta lògica s'instal·lés en una persona, es tornarien indispensables les bones sensacions per esforçar-se per tenir cura de la família. I, tanmateix, hi ha moments en què la família necessita que deixem de banda les nostres preferències. Com ens ha recordat sovint el Pare, «es pot fer amb alegria —i no de mala gana— el que costa, el que no agrada, si es fa per amor i amb amor i, per tant, lliurement».^[12] Un podria no

aconseguir sobreposar-se a aquesta dificultat perquè, mentre sent que «té dret» a rebre afecte, i l'exigeix com un amor incondicionat, no es pregunta per la seva aportació. És el que li passa al germà gran de la paràbola, que no considera si el seu pare necessita, per part seva, algun «extra»: només pensa en la festa que ell no ha pogut tenir (cf. *Lc* 15, 29).

Centrar-se massa a exigir l'afecte tendeix a generar l'acceptació de persones: davant de l'amistat sincera i oberta que és pròpia de la relació fraterna,^[13] s'instal·la llavors la dinàmica de les amistats particulars^[14] que, pel que tenen d'exclusives i excloents, són caricatures de l'amistat fraterna; així, a la casa hi hauria «els amics» i «els altres». Lògicament, una actitud d'aquesta mena perjudicaria l'ambient de la llar, però també la mateixa persona interessada, que podria acabar fàcilment amargada,

sense recursos afectius. El do del celibat, orientat com està a generar una gran «capacitat per estimar tothom»,^[15] es veuria així tristament empetitit.

La lògica del servei és la lògica del do

Les derives que hem esbossat tenen en comú que porten implícit un *fins aquí*, una delimitació dels esforços i el lliurament. De vegades —i això passa a qualsevol sector de la societat —, darrere de certes crisis o enfonsaments físics i psíquics es pot amagar una lògica de pensament i comportament que ha posat el focus en una pretensió freda d'eficàcia, de control, de fer mèrits o d'esperar afecte; o en una barreja d'alguns d'aquests elements, entre altres possibilitats.^[16]

Aquesta mena de crisi, amb què la vida mateixa ens vol portar de tornada a la realitat, pot ser una

ocasió de purificació i rectificació: l'ocasió per adonar-se que s'havia perdut, o no s'havia arribat a trobar, l'enfocament correcte. Tanmateix, si no s'afronten, poden derivar en una ànsia d'evasió, una necessitat d'esdeveniments extraordinaris que supleixin la frustració; tot i que, al cap i a la fi, no l'apagaran, perquè no aborden el problema en la seva arrel. Llavors potser passa que la part més celebrativa de la vida de família — precisament tants moments que surten de la rutina— no es gaudeix prou: sembla que no hi ha mai un retorn prou satisfactori. I mentre que un podria viure feliç i agraït amb el que té, viu sospirant pel que no té.

Davant d'aquestes derives, que empetiteixen la vida i la vocació, se situa el «grandiós joc de Déu amb la humanitat, que és la Redempció».^[17] La lògica del servei ens porta a donar, però no perquè vulguem rebre, sinó perquè «hem conegut

l'amor que Déu ens té i hi hem cregut» (1 Jn 4, 16). Al centre de la nostra vida hi ha Déu, que ens estima i ens omple de gràcia perquè ens donem generosament: «De franc ho heu rebut, doneu-ho també de franc» (Mt 10, 8). Un, llavors, ja no construeix la llar des del càlcul. La lògica del servei el va portant cap a la senzillesa del pare o la mare, que no necessiten fer propòsits ni acumular actes de servei:^[18] senzillament es donen, es presten a ser un carreu discret,^[19] perquè les parets siguin més robustes i l'escalfor de llar es mantingui millor. I, contemplant la bellesa de la llar que estan construint, s'omplen d'alegria i d'agraïment.

Aquesta és la lògica filial de Jesús, el Fill que pot dir veritablement al Pare: «tot allò que és meu és teu, i allò que és teu és meu» (Jn 17, 10). Aquí la millor recompensa és l'amor de Déu, que sempre ens precedeix: a

cada moment, Ell ens està estimant primer (cf. 1 Jn 4, 10). I d'aquest amor va ple el cor quan està amb els altres. Un amor «sense descans i sense cansar-se»,^[20] perquè el que cansa veritablement és «fer voltes al voltant del propi jo».^[21] Servir, en canvi, viure de veritat per als altres, pot costar de vegades; però, en el fons, no cansa.

Matisos diferents, segons els llocs i les persones

«Si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors. Si el Senyor no guarda la ciutat, és inútil que vigilin els guardes» (Sl 126 [127], 1). Aquestes paraules de l'Escriptura adquireixen una brillantor especial quan pensem en la presència real del Senyor als oratoris dels centres de l'Obra: Ell construeix la casa; Ell guarda la ciutat, si el deixem. «Si el centre dels teus pensaments i esperances es troba en el Sagrari, fill

—escriu sant Josepmaria—, que abundants els fruits de santedat i d’apostolat!». ^[22] I així és: quan un viu, des de Déu, per als altres, es converteix en un facilitador, inspirador i dinamitzador de la santedat, que és el fonament més ferm d’una llar.

La forma en què es manifestarà aquesta dinàmica del servei —«el “sa prejudici psicològic” de pensar habitualment en els altres»— ^[23] serà diferent en funció de les persones. Cada centre ha de ser un mosaic únic, format pels talents que cadascú posa al servei de l’escalf de família. L’expectativa del que significa la llar per a cadascú és diferent, i per això és important no regir-se per una simple llista de criteris d’aplicació.

Cada centre acabarà donant matisos peculiars a la manera de celebrar les festes, d’ajudar-se els uns als altres en el manteniment material de la

llar, o en l'impuls de projectes apostòlics, o en la relació amb les famílies. Hi ha sempre una cosa comuna: l'afecte, el sentit de l'humor, el sentit sobrenatural, les reunions de família, les notícies del Pare i de la família de l'Obra, la sobrietat alegre i la serenitat sobrenatural que permet un descans reparador. Un mateix esperit a tot arreu, amb una concreció viva a cada lloc. Per això sempre ens sentim a casa quan anem a una altra regió o a un altre centre; perquè sentim la unitat i la diversitat —la riquesa— de l'Obra.

La lògica del servei no ens estalvia els mateixos defectes, ni els aliens; tampoc no evita que un es pugui trobar més o menys a gust amb les persones amb què conviu; o que la casa i les activitats estiguin organitzades de manera millor o pitjor; o la necessitat d'esforçar-nos per comprendre les persones que ens envolten;

[24] o de demanar-los perdó o de perdonar-los quan escaigui. [25] Però —i això és el més decisiu— aquesta lògica permet trobar sempre recursos per tirar endavant i per apropar-se més a Déu.

Quan es construeix la llar en clau de servei, tot pren vida: en les estones de tertúlia o de sobretaula, un està més atent per generar conversa, de manera que els altres puguin descansar; la correcció fraterna es resa i es pensa des d'un gran afecte cap a l'altre, i no des de la molèstia que ens puguin causar els seus límits; i s'aconsegueixen passar per alt tantes coses sense irritar-se: somrient i encongint-se d'espatlles. [26] El servei autèntic, tot i que requereix l'esforç de sortir del nostre petit egoisme, és un *win-win*; és sempre suma en dues direccions: en la de qui serveix i en la de qui és servit. I de tan natural, fins i tot fa certa vergonya esmentar-lo, dir-ne

«servei». És, simplement, amor fratern.

El paper insubstituïble de cadascú en la construcció de la llar

En la seva carta sobre les modalitats de la vocació a l'Obra, el Pare ha recordat la influència decisiva de les administracions en la creació de l'ambient de família dels centres: «amb el vostre treball cuideu i serviu la vida a l'Obra, poseu la persona singular com a focus i prioritat de la vostra labor. Això és una expressió molt concreta del fet que l'Obra és família; una família veritable, no en el sentit metafòric».^[27] Es tracta d'un treball *performatiu*, en el sentit que crea un ambient propici i proposa un referent en el qual es pot mirar la contribució de cadascú a l'ambient de família. Tanmateix, per encarnar-se, per fer-se vida, aquesta base necessita el paper insubstituïble de tothom a la casa.

Per als membres del consell local d'un centre, la tasca de servei que Déu els confia a través de l'Obra consisteix, sobretot, a vetllar perquè cada persona tingui la formació i l'acompanyament espiritual necessaris, a més d'un benestar material adequat. Així ho sintetitzava sant Josepmaria: «amb sol·licitud paternal i maternal, cuideu les ànimes i els cossos dels qui us han encomanat».^[28] Aquesta tasca requereix responsabilitat per part seva, però també moltes dosis de paciència i d'abandonament en Déu. Així, accepten la necessitat de comprendre la manera de ser de cadascú, i els seus punts forts, sobre els quals es basaran per ajudar-los a créixer, a cadascú i al centre en conjunt; veuen amb més claredat que el que és veritablement important és que tothom s'apropi més a Déu, i no que les coses surtin d'una manera determinada; i estan disposats a demanar perdó, perquè això no

només no els desautoritza, sinó que els apropa als altres. Quan l'organització del centre es planteja en aquests termes, l'ambient no deixa de tenir l'exigència que pressuposa tota cerca de la santedat, però guanya en l'alegria i la serenitat que fa autèntica aquesta cerca.^[29] Tot el centre es pot sentir llavors identificat amb la raó de ser d'aquesta llar: tots a una, amb les finalitats comunes i particulars de cadascú.

El sacerdot, per la seva part, pot ser sovint un interlocutor que escolta i dona serenitat, i ajuda a mirar amb perspectiva i, alhora, amb agudesia els diferents aspectes de la convivència diària. «Els sacerdots, escrivia sant Josepmaria, hem de tenir el mateix esperit que els altres, però especialment esperit de comprensió, de caritat, de conviure amb tot el món, de no escandalitzar-nos, d'aixecar, d'ajudar, com una

mare». ^[30] Amb més motiu encara que els altres, doncs, el sacerdot ha de ser instrument d'unitat i d'esperança, «sense timideses ni *complexos* que d'ordinari són prova d'immaturitat humana, i sense prepotències *clericals* que denotarien un escàs sentit sobrenatural». ^[31] Si per als directors un risc pot ser la lògica del control, per al sacerdot ho pot ser la del mèrit: ell sempre està al servei de la resta d'una manera palpable, diferenciada i insubstituïble; i podria, sense adonar-se'n, generar certa mentalitat de víctima, si li sembla que no es valoren els seus esforços. Respecte a aquesta mentalitat, el beat Àlvar deia: «Si voleu saber de debò en què es nota l'ànima sacerdotal, us ho resumiré amb el nostre Pare: en *no dir mai prou*. Amb no contestar mai “prou” a l'amor, no aturar-nos davant del sacrifici, com Crist». ^[32]

«El més normal és que en moltes famílies convisquin persones de generacions diferents (avis, pares, fills) i caràcters diversos (...). Si bé és cert que tot això, de vegades, pot comportar que la unitat familiar es deteriori, també és veritat que, molt sovint, aquestes i altres dificultats poden unir més les famílies, quan hi ha amor veritable».^[33] D'aquí que totes les persones que viuen en un mateix centre, des de la més veterana fins a l'última d'arribar, tinguin la missió de construir la llar, amb els talents que Déu els ha donat, i amb la seva manera de ser; per tal que la casa sigui, per a cadascú, un lloc d'intimitat, d'amor incondicionat i de descans serè. Tothom té un lloc insubstituïble en aquesta tasca, perquè cadascú sap millor que ningú quins talents li ha donat Déu per posar-los al servei de tothom, amb iniciativa i amb generositat. La fraternitat que es viu a cadascun dels nostres centres serà així també un

recés de pau i un focus d'inspiració per a la vida dels agregats i supernumeraris, i de totes les persones que s'apropin a l'escalf de l'Obra.

Per últim, però no menys important, els malalts hi tenen un paper especial, no només perquè «per a una ànima enamorada, els nens i els malalts són Ell»,^[34] sinó també perquè són el repte més directe i pràctic en les derives negatives que vèiem abans. Deixant-se cuidar, aportant el que en el seu estat poden aportar, i sense cedir a la lògica de qui no se sent prou estimat, poden ser un pol de cohesió del centre, que unirà intents en el servei dels que més ho necessiten.

La vida de llar del centre, construïda sobre aquestes bases, irradia al seu voltant l'amor de Déu i obre a poc a poc, a les persones que l'habiten i a les que el freqüenten, les portes de la

casa que Ell ha preparat per als que l'estimen. «Si us estimeu —deia sant Josepmaria—, cadascuna de les nostres cases serà la llar que jo he vist, el que jo vull que hi hagi a cadascun dels nostres racons. I cadascun dels vostres germans tindrà una gana santa d'arribar a casa, després de la jornada de feina; i després tindrà ganes de sortir al carrer (...), a aquesta guerra de pau».

[35]

Carles Ayxelá

[1] Cf. *Fl* 2, 7; *Mt* 20, 28.

[2] Sant Josepmaria, *Carta*, 14.II.1974, núm. 2.

[3] Sant Josepmaria, *Forja*, núm. 861.

[4] «L'Opus Dei certament és família i, alhora, milícia. Família unida per un

afecte alegre i amable; milícia, molt apte per a la lluita espiritual» (*De Spiritu*, núm. 64).

[5] A això s'hi pot afegir un altre tret cultural del present: la tendència a viure el temps lliure de manera individualista, de manera que tot el que no és feina tendeixi a girar al voltant dels meus interessos, els meus gustos, les meves activitats, la meva vida social, etc. Lògicament, una actitud d'aquesta mena comprometria de manera significativa l'escalf de la llar.

[6] Citat a F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 16.II.2023, núm. 9.

[8] Cf. Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 17.

[9] Sant Josepmaria, *Carta* 27, núm. 34, citat a E. Burkhart - J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, Rialp, Madrid 2013, vol. III, p. 600.

^[10] Cf. F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 9.I. 2018, núm. 8.

^[11] «La formació, al llarg de tota la vida, sense descuidar-ne l'exigència necessària, tendeix en una mesura important a obrir horitzons. En canvi, si ens limitéssim a exigir i a ser exigits, podríem acabar veient només el que no arribem a fer, els nostres defectes i limitacions, i oblidar el més important: l'amor de Déu per nosaltres» (F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 9.I.2018, núm. 11).

^[12] F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 9.I.2018, núm. 6.

^[13] Cf. F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 1.XI. 2019, núm. 14-17.

^[14] La noció d'amistat particular té una història llarga i complexa en la tradició cristiana. Esmentada per primera vegada en els escrits de sant Basili de Cesarea, trobarà un desenvolupament especial a Occident

a partir de la *Imitació de Crist* i de les obres de santa Teresa d'Àvila i sant Francesc de Sales. Sobre la comprensió d'aquesta noció a sant Josepmaria, cf. *Camí*, edició historicocrítica, núm. 366.

[15] F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 28.X. 2020, núm. 22.

[16] Alhora, escriu sant Josepmaria, «cometrien un greu error els Directors que permetessin que un fill meu, sense veritable necessitat, es trobés en unes circumstàncies que exigissin d'ell una heroïcitat contínua per oblidar que aquestes situacions han de ser transitòries i que cal buscar els mitjans pertinents perquè cessin com més aviat millor» (*Carta* 27, núm. 38).

[17] Sant Josepmaria, *Carta*, 14.II.1974, núm. 2.

[18] «Quan hi ha amor, m'atreviria a afirmar que no cal ni tan sols fer

propòsits. La meva mare no va fer mai propòsits d'estimar-me, i déu-n'hi-do quins detalls d'afecte tenia amb mi!» (sant Josepmaria, notes d'una reunió familiar, citat a: S. Bernal, *Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei*; Rialp, Madrid 1980, 6a ed., p. 37).

[19] Cf. Sant Josepmaria, «Sillares» (27.VII.1937) a: *Creixer para adentro*, 233-239 (AGP, Biblioteca, P12).

[20] Sant Josepmaria, *Amics de Déu*, núm. 296.

[21] «El que realment cansa, fills meus, és la supèrbia, fer voltes al voltant del jo. I a més d'aclaparar, impedeix que l'ànima se senti a prop de Déu» (beat Àlvar, a: *Crónica*, XI.1989, p. 1141; AGP, Biblioteca, P01).

[22] Sant Josepmaria, *Forja*, núm. 835.

[23] *Ibídem*, núm. 861.

[24] F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 16.II. 2023, núm. 3-6.

[25] *Ibídem*, núm. 7-8.

[26] «Sant Josep és meravellós! És el sant de la humilitat rendida..., del somriure permanent i de l'encongiment d'espatlles» (sant Josepmaria, citat a: A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei* (III), Rialp, Madrid 2003, p. 728, nota 170).

[27] F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 28.X. 2020, núm. 15.

[28] Sant Josepmaria, *Carta* 27, núm. 39.

[29] «Sou tots tan alegres que un no s'ho espera», vaig sentir comentar. Ve de lluny la dèria diabòlica dels enemics de Crist, que no es cansen de murmurar que la gent lliurada a Déu és de l'“encapotada”. I, malauradament, alguns dels qui volen ser “bons” els fan ressò, amb

les seves “virtuts tristes”. —Et donem gràcies, Senyor, perquè has volgut comptar amb les nostres vides, joiosament alegres, per esborrar aquesta falsa caricatura. —Et demano també que no ho oblidem» (*Solc*, núm. 58).

[30] Sant Josepmaria, notes d'una reunió, 19.III.1961, a: *Crònica* II.1993, p. 189 (AGP, Biblioteca, P01).

[31] Sant Josepmaria, *Converses*, núm. 4.

[32] Beat Àlvar, *Cartas de Familia*, núm. 377 (AGP, Biblioteca, P17).

[33] F. Ocáriz, *Carta pastoral*, 16.II. 2023, núm. 14.

[34] Sant Josepmaria, *Camí*, núm. 419.

[35] Sant Josepmaria, *Crònica* VII.1956, p. 7 (AGP, Biblioteca, P01).

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-es/article/fer-del-
centre-una-llar-ii/](https://dev.opusdei.org/ca-es/article/fer-del-centre-una-llar-ii/) (04/08/2025)